

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Факультет/інститут педагогічний

Кафедра соціальної педагогіки та соціальної роботи

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Основи терапії та консультування сім'ї

Освітня програма		Соціальна педагогіка
Спеціальність	231	Соціальна робота
Галузь знань	23	Соціальна робота

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № __ від “_” ___ 2020 р.

м. Івано-Франківськ - 2020

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Результати навчання (компетентності)
5. Організація навчання курсу
6. Система оцінювання курсу
7. Політика курсу
8. Рекомендована література.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Основи терапії та консультування сім'ї
Викладач (-і)	доц. Протас Оксана Любомирівна
Контактний телефон викладача	0997429808
Е-маїл викладача	_O_S@ukr.net
Формат дисципліни	Лекції, практичні, самостійна робота
Обсяг дисципліни	90 годин
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua/index.php?
Консультації	понеділок, 13.30 – 15.00.
2. Анотація до курсу	
Дисципліна «Основи терапії та консультування сім'ї» вивчається студентами спеціальності «Соціальна робота» на третьому курсі у сьомому семестрі і присвячений ознайомленню з використанням знань сімейної терапії у професійній діяльності. Належить до вибіркових дисциплін.	
3. Мета та завдання курсу	
Мета – ознайомлення студентів із особливостями психотерапевтичної моделі допомоги сім'ї, формувати у них практичні вміння розробляти стратегію терапевтичної допомоги, застосовуючи різні техніки сімейної терапії з метою забезпечення належного функціонування сім'ї як системи, яка створює належні умови для реалізації потенційних можливостей кожного із її членів. Завдання курсу спрямовані на: - оволодіння студентами <i>знаннями</i> сутності понять „сімейна терапія”, „психоаналітична теорія”, „теорія систем”, „еклектична орієнтація”, „експерієнціальна сімейна терапія”, „системна психотерапія”, „стратегічна сімейна терапія”, „структурна сімейна терапія”, „сімейна психотерапія конструктів”, „комунікативна психотерапія”, „нарративна терапія” та наукові підходи до сімейної терапії в Україні і світі; ознайомлення з основними функціями, структурою, динамікою (життєвий цикл) сім'ї як системи; сучасними завданнями, етапами, факторами, принципами, моделями сімейної терапії; змістом роботи сучасних шкіл сімейної терапії; <i>формування вмінь</i> застосовувати різні структуровані техніки в роботі з сім'єю у різних ситуаціях.	
4. Результати навчання (компетентності)	

У результаті вивчення курсу «Основи терапії та консультування сім'ї» студенти зможуть набути

Інтегральна компетентність - здатність розв'язувати складні проблеми у соціальній сфері, що передбачає застосування певних теорій та методів в соціальній роботі.

Загальні компетентності: здатність реалізовувати свої права і сприяти реалізації прав людей, які звертаються за допомогою; здатність до аналізу проблем клієнта; здатність застосовувати знання, здобуті у процесі вивчення дисципліни у практичних ситуаціях; знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності; здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями, інноваційними підходами та сучасними технологіями у професійній діяльності; оволодіння навичками використання інформаційних і комунікаційних технологій; навичками виявляти, ставити та вирішувати життєві проблеми клієнтів; здатність приймати обґрунтовані рішення при розв'язанні проблем; здатність мотивувати людей до спільної мети – вирішення проблем клієнта; наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.

Фахові компетентності: знання і розуміння сутності, значення і видів фахової діяльності та основних її напрямів, зокрема, психологічного; здатність прогнозувати хід вирішення проблем клієнта; знання і розуміння нормативно-правової бази здійснення професійної діяльності; здатність до аналізу проблем клієнта; здатність застосовувати сучасні експериментальні методи роботи у професійній діяльності; здатність розробляти шляхи подолання сімейних проблем і знаходити ефективні методи їх вирішення; здатність до надання допомоги та підтримки сім'ям, здатність дотримуватися етичних принципів та якості професійної діяльності.

Програмні результати навчання:

студенти мають *знати*: основні вітчизняні та наукові підходи до сімейної терапії; класифікації етапів сімейної терапії; особливості сучасних моделей допомоги сім'ї; функціонування сучасних шкіл сімейної терапії; структуровані техніки та стратегії терапевтичної допомоги сім'ї; *вміти*: ідентифікувати наукові підходи до сімейної терапії; здійснювати терапевтичну допомогу сім'ї з урахуванням її етапів; використовувати здо бутки сучасних шкіл сімейної терапії з метою надання терапевтичної допомоги сім'ї; організувати процес терапевтичної допомоги сім'ї та надавати їй консультативну допомогу; розробляти стратегію терапевтичної допомоги; застосовувати різні техніки сімейної терапії; розробляти плани, програми проведення заходів, використовувати методи для запобігання проблем міжособистісних стосунків, розв'язання конфліктів, вміти аргументувати ефективні шляхи подолання проблем, обирати методи їх вирішення, передбачати наслідки.

5. Організація навчання курсу

Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	24
семінарські заняття / практичні / лабораторні	22
самостійна робота	78

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний/ Вибірковий
Сьомий	Соціальна робота	Четвертий	Вибірковий

Тематика курсу

Тема, план	Форма заняття	Література	Завдання, год	Вага оцінки	Термін виконання
------------	---------------	------------	---------------	-------------	------------------

Змістовний модуль 1. Теоретичні основи сімейної терапії.

Тема 1. Психолого-педагогічний аналіз сімейної системи.	Лекція Семінарське заняття	2,4,6,13,22,28	2	Максимальна оцінка - 5 б. (під	
---	-------------------------------	----------------	---	--------------------------------	--

Загальні відомості про сім'ю. Сімейна система: функції, структура, динаміка. Параметри сімейної системи. Порушення функціонування сімейної системи.				час опитування на семінарі або за підготовки презентації (доповіді)	
Тема 2. Основи психолого-педагогічної сімейної терапії. Мета і завдання сімейної терапії. Методологічні принципи і загальні підходи до роботи із сім'єю. Класифікація підходів у сімейній терапії.	Лекція Семінарське заняття	1,2,4,6,13	2	Максимальна оцінка 5 балів	
Тема 3. Основні напрями сімейної терапії. Школи сімейної терапії. Школа Пало-Альто. Теорія сімейних систем Мюррея Боуена. Психоаналітична сімейна психотерапія. Експериментальна сімейна терапія. Сімейна системна психотерапія. Структурна сімейна терапія. Сімейна психотерапія конструктивів. Сімейна комунікативна терапія. Нарративна терапія. Інтегративна модель сімейної терапії	Лекція Семінарське заняття	1,2,4,6,13,22	2	Максимальна оцінка 5 балів	
Тема 5. Практичне заняття. Розгляд сімейних ситуацій і їх вирішення з поглядів різних шкіл сімейної терапії.	Лекція Семінарське заняття	26,27,29,36,37	2	Максимальна оцінка 5 балів	
Тема 6. Діагностика взаємовідносин у сім'ї. Діагностика взаємовідносин молодих людей в дошлюбний період. Методи діагностики подружніх стосунків. Діагностика дитячо-батьківських стосунків.	Лекція Семінарське заняття	1,6,8,9,19,26	2	Максимальна оцінка 5 балів	
Тема 7. Консультування сім'ї. Індивідуальне консультування. Специфіка групового консультування.	Лекція Семінарське заняття	16,18,21,26,30	2	Максимальна оцінка 5 балів	
Тема 8. Допомога молоді в питаннях готовності до сімейного життя. Поняття готовності до	Лекція Семінарське заняття	18,21,22,24,26,30	2	Максимальна оцінка 5 балів	

сімейного життя. Консультування з питань пошуку партнера. Консультування з питань подружньої сумісності. Інші питання дошлюбного спілкування.					
Тема 9. Консультування подружжя. Ревність і подружні зради. Консультування в ситуації розлучення. Консультування після розлучення.	Лекція Семінарське заняття	16,18,21,26,30	2	Максимальна оцінка 5 балів	
Тема 10. Терапевтична допомога у взаєностосунках подружжя. Терапія, фокусована на вирішення проблеми. Техніки транзактного аналізу у терапії подружжя. Групова подружня терапія.	Лекція Семінарське заняття	3,4,5,6,7,8,9,11	2	Максимальна оцінка 5 балів	
Тема 11. Психолого-педагогічна терапія у взаєностосунках батьків і дітей. Індивідуальне консультування батьків. Особливості індивідуального консультування дітей і підлітків. Групова терапія з дітьми і батьками.	Лекція Семінарське заняття	12,13,17,18,23,24,25,27,29,30	2	Максимальна оцінка 5 балів	
Тема 12. Практичне заняття. Індивідуальне консультування.	Лекція Семінарське заняття	18,21,26,30	2	Максимальна оцінка 5 балів	
Тема 8. Тренінг групової терапії з дітьми і батьками.	Практичне заняття	23,24,25,27,29,30,33,34,35,37	2	Максимальна оцінка 5 балів	

6. Система оцінювання курсу

Загальна система оцінювання курсу	Оцінювання здійснюється за національною та ECTS шкалою оцінювання на основі 100-бальної системи. (Див.: пункт „9.3. Види контролю" Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»). Види контролю: поточний, підсумковий. Форма контролю – залік. Загальні 100 балів включають: 30 балів за практичні заняття; 20 балів за самостійну роботу; 50 балів за підсумкову письмову роботу.
Вимоги до письмової роботи	Концептуально точне висвітлення питань. Виконання контрольної роботи у письмовому вигляді, її зміст та оформлення повинні задовольняти наступним вимогам: - завдання мають бути рівнозначної складності, розв'язання яких потребує умінь застосовувати інтегровані знання програмного матеріалу дисципліни, на виконання яких необхідно до двох академічних годин

	<p>(одна пара);</p> <p>- усі завдання контрольної роботи мають мати професійне спрямування, а їх вирішення – вимагати від студентів не розрізнених знань окремих тем і розділів, а їх інтегрованого застосування.</p> <p>При їх вирішенні студент повинен продемонструвати не лише репродуктивну, а творчу діяльність</p> <p>Можливе проведення контрольної роботи у вигляді тесту, її зміст та оформлення мають задовольняти вимогам.</p>
Семінарські заняття	<p>Оцінювання відбувається за п'ятибальною шкалою. На кожному семінарському занятті оцінювання здійснюється на основі таких критеріїв: відповідність змісту виступу студента до змісту питань, що обговорювалися на семінарі; активність студента на семінарському занятті; уміння вести дискусію; толерантність при веденні дискусії; обґрунтованість власних суджень; посилення при дискусії (виступах) на першоджерела; вміння використовувати теоретичні знання для розв'язання вузлових проблем, практичних задач тощо; вміння використовувати матеріал попередніх курсів під час роботи на семінарському занятті; вміння використовувати наочні наявні засоби; вміння робити презентацію з вибраної теми з використанням комп'ютерних технологій; вміння представити результати самостійної творчої роботи.</p> <p>Глибину знань студентів з теми семінарського заняття перевіряється шляхом написання самостійних робіт, термінологічного диктанту тощо.</p>
Умови допуску до підсумкового контролю	<p>Умови допуску до підсумкового контролю(екзамен) передбачають виконання студентом навчальної програми курсу з обов'язковим виконанням її складових (відвідування лекційних, практичних занять, виконання вчасно самостійної роботи, написання рефератів, модульних тестів та підсумкової контрольної роботи).</p>

7. Політика курсу

Політика курсу «Основи терапії та консультування сім'ї» передбачає *лекційні заняття* не відпрацьовуються, але знання лекційного матеріалу обов'язкове; *перездачу усіх пропущених семінарських та практичних занять*, без поважних причин. Студенти зобов'язані відпрацювати заняття/ невиконаний обсяг робіт, а саме: опрацювання теми, виконання самостійної роботи, письмових завдань. Якщо студент не відпрацював 50% занять, він має скласти тести (на платформі дистанційного навчання) після чого буде допущений до складання підсумкового контролю.

Викладання курсу та взаємодія із студентом ґрунтуються на політиці академічної доброчесності.

Обов'язковим є написання контрольної роботи та виконання самостійної роботи.

У випадку невиконання студентами вищезначених вимог, запозичених робіт, випадків плагіату, студент буде недопущений до здачі підсумкового контролю.

8. Рекомендована література

1. Бенеш Г. Клінічна психологія (психоаналіз, психотерапія). Психологія: довідник. Київ: Знання-Прес, 2007. С.370-410.
2. Борисова Ю. Сімейна терапія. Посібник до вивчення дисципліни «Теорія соціальної роботи». Д.: РВВ ДНУ, 2015. 24 с. С. 18–23.
3. Брюханова А. Психотехніки сімейної позитивної психотерапії. *Відкритий урок. Розробки, технології, досвід*. Київ:"Плеяди". 17-18. С.55-58.
4. Бурлачук Л. Основы психотерапии: учеб. пособие.2-е изд./ Л. Бурлачук, И. Грабская, А.Кочарян. Київ:Ника-Центр, 2001. 320 с. Сер. "Новейшая психология"; Вып. 5.

5. Виноградна О. Особливості застосування нейролінгвістичного програмування у психотерапії. *Практична психологія та соціальна робота: науково-практичний та освітньо-методичний ж-л.* Київ: Социс.8. С. 74-78.
6. Глива Є. Вступ до психотерапії: навч. посібник. Острог-Київ: Острозька академія, Кондор, 2004. 530 с.
7. Дмитренко-Карабин Х. Психологічний зміст здоров'я і хвороби в контексті методу позитивної психотерапії. *Збірник наукових праць: філософія, соціологія, психологія.* Ів.-Франківськ: Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника, 2010. Вип. 15. Ч. 1. С. 120-128.
8. Калина Н. Основы психотерапии. Семиотика в психотерапии. Київ: "Рефл-бук"; "Ваклер", 1997. 272 с. Сер. "Актуальная психология".
9. Каліна Н. Психотерапія : підручник. Київ: Академвидав, 2010. 288 с.
10. Карпенко З. Методологічний сенс позитивної психотерапії. Еврика IX: збірник студентських наукових праць. Ів.-Франківськ: Плай, 2008. С. 16—18.
11. Карпенко З. Психотерапевтичний практикум, Вип. 1: Класичний психоаналіз. Ів.-Франківськ: Гостинець, 2004. 60 с.
12. Кривоніс Т. Основы osobистісної психотерапії: навчально-метод. посібник. Київ: ВД "Слово", 2011. 192 с.
13. Лаврова Н. Семейная терапия : от простого к сложному. *Перинатальная психология и психология родительства* : Ежеквартальный научно-практический журнал. Москва: Исследовательская группа "Социальные науки". 2. С. 100-113.
14. Махнач А. Жизненный опыт и выбор специализации в психотерапии. *Психологический журнал.* 5. С. 86-97.
15. Мілютина К. Індивідуальне консультування з сімейних проблем Психологія сім'ї. Техніки раціонально-інтуїтивної психокорекції родин: навч. посібник. Київ: Главник, 2007. С. 4-26. Сер. "Психологічний інструментарій"
16. Максимова Н. Сімейне консультування: навч. посіб. Київ: ДП «Вид. дім «Персонал», 2011. 304 с.
17. Малкина-Пых, И. Семейная терапия. Москва: Эксмо, 2008. 990 с.
18. Орбан-Лембрик Л. Групова психотерапія. Соціальна психологія: підручник у 2-х кн. Київ: Либідь, 2006. Кн. 2 Соціальна психологія груп. С. 483-490.
19. Паркулаб О. Основы психотерапії: навчально-метод. комплекс/ Ів.-Франківськ: Прикарпатський нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2007. 92 с.
20. Паскевська Ю., Щербина Д. Педагогічні засади організації просвіти батьків у загальноосвітніх, позашкільних закладах: методичні рекомендації. Київ: ІПОД імені І. Зязюна НАПН України, 2019. 105 с.
21. Пожидаєва О. Сутність та види консультування в соціально-педагогічній діяльності. Вісник Запорізького національного університету : зб. наук. пр. 2012. №1(17). Сер. Педагогічні науки. С. 22–25.
22. Федоренко Р. Психологія молоді сім'ї і сімейна криза: монографія. Луцьк: РВВ "Вежа" Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2007. 168 с.
23. Шліппе А., Швайцер Й. Системна психотерапія та консультування: навч. посіб.; пер. з нім. О. Фільц. Л: ВНТЛ-Класика, 2004. 320 с.
24. Шлиппе А., Швайццер Й. Учебник по системной терапии и консультированию. Москва: Институт консультирования и системных решений, 2007. 363 с.
25. Проблемно-ориентированная психотерапия. Интегративный подход/Ред. А. Блазер, Э. Хайм, Х. Рингер, М. Томмен. Москва: "Класс", 1998. 272 с.
26. Психотерапія: учебник /Под ред. Б. Карвасарского. 2-е изд., перераб. и доп. СПб.: Питер, 2002. 672 с.
27. Рудестам К. Групповая психотерапия. Психокоррекционные группы: теория и практика. Москва: Прогресс, 1990. 368 с.
28. Сатир В. Психотерапія семьи. СПб.: Речь, 2006. 283 с.
29. Сатир Вирджиния. Психотерапія семьи. СПб.: Речь, 2006. 283 с.
30. Сахакиан У. Техніки консультирования и психотерапии. Москва: Апрель Пресс, Изд-во ЭКСМО-Пресс, 2000. 624 с.
31. Седих К. Принципи і методи системної сімейної психотерапії в соціально-

- психологічних тренінгах . Педагогічний процес: теорія і практика: збірник наукових праць. Київ: П/П "ЕКМО",2005.Вип. 2.С.186-196.
32. Седих К. Системна модерація як психологічна технологія гармонізації взаємодії сім'ї та освітньої інституції. *Психологія і особистість: науковий журнал*. Київ-Полтава: ПНПУ імені В.Короленка.1 .С. 147-160.
33. Сімейна терапія. *Соціальна робота*: В 3 ч. /За ред. Т.Семигіної. Київ: Вид. дім "Києво-Могилянська Академія", 2004. №2.С.104-112.
34. Шийчук А. Феномен групової динаміки в психотерапевтичному дискурсі. *Еврика - XII* : зб. студентських наук. праць.Ів.-Франківськ, 2011. С. 7-8.
35. Шлиппе А.Учебник по системной терапии и консультированию. Москва:Институт консультирования и системных решений, 2007. 363 с.
36. Эриксон М. Стратегии семейной терапии. Москва: Институт общегуманитарных исследований,2007. 432 с.
37. Ялом Ирвин Д. Групповая психотерапия: теория и практика /пер. с англ. Москва:Апрель Пресс, Изд-во Инс-та психотерапии,2006. 576 с.

Викладач

_____ **Протас О.Л**